

ประกาศชาวนา

ฉบับที่
5

รายงานสภาพการทำนา และศัตรูข้าว เพื่อเตือนภัยการระบาด
ฤดูนาปี 2568 จังหวัดเชียงราย
โดยกลุ่มวิชาการ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย

รอบสำรวจที่ 5 ฤดูนาปี 2568 : วันที่ 8-9 กันยายน 2568

ภาพรวมของจังหวัดเชียงราย

จากการสำรวจสภาพการทำนาในจังหวัดเชียงราย พบว่า ข้าวส่วนใหญ่อยู่ในระยะแตกกอถึงออกดอก พบการระบาดของโรคไหม้ในพื้นที่อำเภอเชียงแสน ความรุนแรงของโรคเกินระดับเศรษฐกิจ ในพันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 ซึ่งเป็นพันธุ์ข้าวที่มีความอ่อนแอต่อโรคไหม้ และเริ่มพบการระบาดของแมลงบัว ในพื้นที่อำเภอเวียงเชียงรุ้ง เทิง และแม่จัน พบโรคยอดฟกเน่า โรคใบจุดสีน้ำตาลในแปลงเกษตรกรโดยทั่วไปในจังหวัดเชียงราย พบการระบาดของเพลี้ยกระโดดหลังขาวและเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ทั้งในระยะตัวอ่อนและตัวเต็มวัย เกินระดับเศรษฐกิจ (1 ตัวต่อต้น หรือ 10 ตัวต่อกอ) ในพื้นที่อำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย จากข้อมูลพยากรณ์อากาศเพื่อการเกษตร พบว่าบางพื้นที่ในภาคเหนือจะมีฝนตกหนักถึงหนักมาก (60–80%) ส่งผลให้เกิดสภาพแวดล้อมที่มีความชื้นสูง อุณหภูมิแปรปรวน และมีฝนตกต่อเนื่อง ซึ่งเป็นปัจจัยที่เอื้อต่อการแพร่ระบาดของเพลี้ยกระโดดหลังขาว เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล และเชื้อสาเหตุโรคไหม้ ดังนั้น จึงขอให้เกษตรกรหมั่นสำรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ และเฝ้าระวังการระบาดของทั้งโรคไหม้ เพลี้ยกระโดดหลังขาว และเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพื่อป้องกันการระบาดและลดความเสียหายของโรคและแมลงในแปลงนาของท่านด้วย

ภาพรวมของแปลงสำรวจ

ผลการสำรวจแปลงสำรวจ จำนวน 8 แปลง ได้แก่ อำเภอเมืองเชียงราย เชียงแสน แม่จัน แม่สรวย เวียงชัย แม่สาย และพาน ข้าวอยู่ในระยะแตกกอถึงออกดอก โดยแปลงสำรวจที่ปลูกข้าวแบบปักดำ พบประชากรเพลี้ยกระโดดหลังขาวแต่ไม่เกินระดับเศรษฐกิจ (10 ตัวต่อต้น) โดยอำเภอแม่สรวยพบมากที่สุด เฉลี่ย 4.40 (ตัวต่อกอ) แมลงศัตรูข้าวอื่น ๆ ที่พบ ได้แก่ เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล เพลี้ยจักจั่นสีเขียว แมลงสิง และเพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ แต่มีจำนวนไม่เกินระดับเศรษฐกิจ ศัตรูธรรมชาติที่พบ ได้แก่ ตัวง่าม แมลงปอบ้าน แมลงปอเข็ม แมงมุมขาสั้น แมงมุมขายาว และมวนเขียวดุดไต

จากสภาพอากาศในช่วงนี้ที่มีพายุฝนฟ้าคะนองและฝนตกหนักอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ดินและสภาพอากาศมีความชื้นสัมพัทธ์สูง เพื่อป้องกันและลดความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น จึงขอให้เกษตรกรหมั่นตรวจแปลงนาอย่างสม่ำเสมอ และเฝ้าระวังการระบาดของโรคไหม้ เนื่องจากสภาพอากาศมีความเหมาะสมต่อการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว

ลักษณะอาการของโรคใบไหม้

ลักษณะของหอดบัว และแมลงบัว

“เป็นผู้นำด้านงานวิจัยและพัฒนา ข้าวเหนียวและข้าวญี่ปุ่นของภาคเหนือ”

จุดที่ 1 ตำบลเกาะช้าง อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 2 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ กข-แม่โจ้ 2 โดยวิธีการหว่านน้ำตม เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2568 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 20.430326 long 99.963936 สำรวจวันที่ 8 กันยายน 2568 เวลา 15.22 น. ท้องฟ้ามีเมฆมาก อากาศร้อน ข้าวอยู่ในระยะออกดอก (ภาพที่ 1) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ปานกลาง

การเจริญเติบโตของข้าว

ไม่สามารถสุ่มสำรวจข้อมูลในแปลงนาได้ เนื่องจากต้นข้าวอยู่ในระยะออกดอก

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

ไม่สามารถสุ่มสำรวจข้อมูลในแปลงนาได้ เนื่องจากต้นข้าวอยู่ในระยะออกดอก

ภาพที่ 1 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลเกาะช้าง
อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 2 ตำบลศรีคำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 2 ไร่ 2 งาน ปลูกข้าวพันธุ์ สันป่าตอง 1 โดยวิธีการหว่านน้ำตม เมื่อวันที่ 19 มิถุนายน 2568 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 20.205974 long 99.873280 สำรวจวันที่ 8 กันยายน 2568 เวลา 16.14 น. ท้องฟ้าแจ่มใส อากาศร้อน ข้าวอยู่ในระยะออกดอก (ภาพที่ 2) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ดี

ไม่สามารถสุ่มสำรวจข้อมูลในแปลงนาได้ เนื่องจากต้นข้าวอยู่ในระยะออกดอก

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

ไม่สามารถสุ่มสำรวจข้อมูลในแปลงนาได้ เนื่องจากต้นข้าวอยู่ในระยะออกดอก

ภาพที่ 2 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลศรีคำ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 3 ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 2 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ สันป่าตอง 1 โดยวิธีการหว่านน้ำตม เมื่อวันที่ 10 มิถุนายน 2568 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 19.832198 long 99.764670 สำรวจวันที่ 9 กันยายน 2568 เวลา 09.29 น. ท้องฟ้ามีเมฆมาก มีดครีมี อากาศร้อนอบอ้าว ข้าวอยู่ในระยะแตกกอ (ภาพที่ 3) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ปานกลาง

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจจำนวนต้นข้าวในพื้นที่ 30 x 50 เซนติเมตร มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 54.50 ต้น ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 72.60 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 3.850 ระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 5.40 เซนติเมตร

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 1 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ แมลงปอเข็ม 4 ตัว สำหรับการใช้อินทรีย์แมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล 1 ตัว เพลี้ยกระโดดหลังขาว 4 ตัว เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 18 ตัว และเพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก 4 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ แมลงปอเข็ม 10 ตัว แมงมุมขาสั้น 1 ตัว แมงมุมขายาว 2 ตัว และจิ้งหรีดหางดาบ 1 ตัว

ภาพที่ 3 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลป่าอ้อดอนชัย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 4 ตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 4 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ ขาวดอกมะลิ 105 โดยวิธีการปักดำด้วยรถปักดำ เมื่อวันที่ 17 กรกฎาคม 2568 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 20.308413 long 99.987095 สำรวจวันที่ 8 กันยายน 2568 เวลา 12.10 น. ท้องฟ้าโปร่ง อากาศร้อนมาก มีลมพัด ข้าวอยู่ในระยะแตกกอ (ภาพที่ 4) ต้นข้าวเจริญเติบโต สมบูรณ์ปานกลาง

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจต้นข้าวในนา 20 จุด มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 33.70 ต้นต่อกอ ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 80.00 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 3.00 แปลงสำรวจไม่มีน้ำ

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด ไม่พบแมลงศัตรูข้าว และแมลงศัตรูธรรมชาติ สำหรับการสำรวจโอบแมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล 2 ตัว เพลี้ยกระโดดหลังขาว 8 ตัว เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 462 ตัว เพลี้ยจักจั่นขาวใหญ่ 9 ตัว และผีเสื้อหนอนห่อใบข้าว 1 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ ตัวง่า 2 ตัว แมลงปอเข็ม 2 ตัว และแมงมุมขยายาว 4 ตัว

ภาพที่ 4 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าว ในแปลงสำรวจ ตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 5 ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 3 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ กข6 โดยวิธีการปลูกด้วยรถปักดำ เมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม 2568 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 19.890207 long 99.939686 สำรวจวันที่ 9 กันยายน 2568 เวลา 10.19 น. ท้องฟ้าโปร่ง อากาศร้อนอบอ้าว มีลมพัด ข้าวอยู่ในระยะแตกกอ (ภาพที่ 5) ต้นข้าวเจริญสมบูรณ์ปานกลาง

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจต้นข้าวในนา 20 จุด มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 25.60 ต้นต่อกอ ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 63.30 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 3.68 แปลงสำรวจไม่มีน้ำ

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล 2 ตัว เพลี้ยกระโดดหลังขาว 1 ตัว และเพลี้ยจักจั่นสีเขียว 5 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ แมลงปอเข็ม 1 ตัว และแมงมุมขาสั้น 1 ตัว สำหรับการใส่สวิงโฉบแมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นสีเขียว 6 ตัว และเพลี้ยกระโดดปีกลายภูษานัส 2 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ แมลงปอเข็ม 3 ตัว แมงมุมขาสั้น 1 ตัว และแมงมุมขายาว 3 ตัว

ภาพที่ 5 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลเวียงเหนือ อำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 6 ตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 4 ไร่ ปลูกข้าวญี่ปุ่นพันธุ์ ก.ว.ก.2 โดยวิธีการปลูกด้วยรถปักดำ เมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2568 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 19.618336 long 99.490087 สำรวจวันที่ 8 กันยายน 2568 เวลา 10.50 น. ท้องฟ้ามีเมฆมาก อากาศร้อนอบอ้าว มีลมพัด ข้าวอยู่ในระยะแตกกอ (ภาพที่ 6) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ดี

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจต้นข้าวในนา 20 จุด มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 15.75 ต้นต่อกอ ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 72.40 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 3.50 แปลงสำรวจไม่มีน้ำ

โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยกระโดดหลังขาว 88 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ แมงมุมขาสั้น 1 ตัว และแมงมุมขายาว 2 ตัว สำหรับการใส่สวิงโฉบแมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยกระโดดหลังขาว 32 ตัว ไม่พบแมลงศัตรูธรรมชาติ

ภาพที่ 6 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลแม่พริก อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย

จุดที่ 7 ตำบลจอมหมอกแก้ว อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา

ข้อมูลและสภาพทั่วไป

แปลงสำรวจมีพื้นที่ปลูกข้าว 6 ไร่ ปลูกข้าวพันธุ์ กข79 โดยวิธีการโยนกกล้า เมื่อวันที่ 4 สิงหาคม 2568 สภาพพื้นที่นาเป็นที่ราบ พิกัดแปลง lat 19.765588 long 99.729294 สำรวจวันที่ 9 กันยายน 2568 เวลา 14.24 น. ข้าวอยู่ในระยะแตกกอ (ภาพที่ 7) ต้นข้าวเจริญเติบโตสมบูรณ์ดี

การเจริญเติบโตของข้าว

จากการสำรวจต้นข้าวในนา 20 จุด มีจำนวนต้นข้าวเฉลี่ย 23.45 ต้นต่อกอ ความสูงของต้นข้าวเฉลี่ย 60.50 เซนติเมตร วัดค่าสีใบข้าวจากแผ่นเทียบสี (Leaf Color Chart : LCC) เฉลี่ยระดับ 5.00 ระดับน้ำในแปลงสำรวจเฉลี่ย 4.40 เซนติเมตร

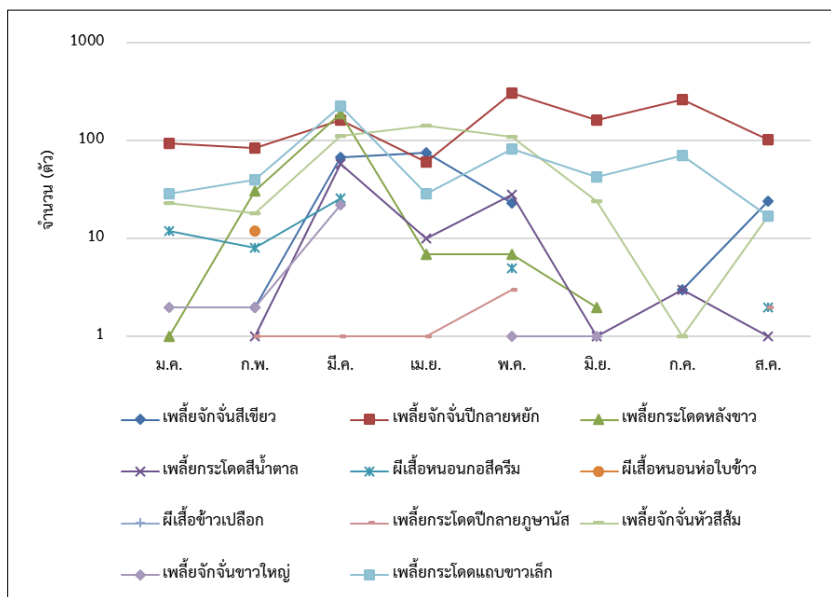
โรค แมลง - ศัตรูข้าว และศัตรูธรรมชาติ

การสุ่มนับจำนวนแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติบริเวณกอข้าวด้วยตาเปล่า จำนวน 20 จุด พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยกระโดดหลังขาว 4 ตัว และเพลี้ยจักจั่นสีเขียว 46 ตัว ไม่พบแมลงศัตรูธรรมชาติ สำหรับการใส่สวิงโอบแมลงในนาข้าว พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยกระโดดหลังขาว 2 ตัว และเพลี้ยจักจั่นสีเขียว 4 ตัว พบแมลงศัตรูธรรมชาติ ได้แก่ แมลงปอเข็ม 3 ตัว และแมงมุมขาว 1 ตัว

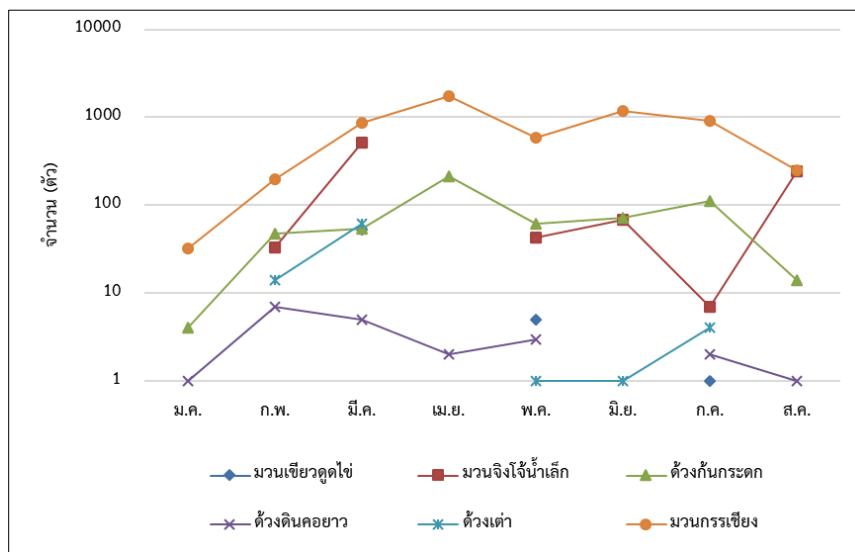

ภาพที่ 7 สภาพแปลงนาและการเจริญเติบโตของต้นข้าวในแปลงสำรวจ ตำบลจอมหมอกแก้ว อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา

กับดักแสงไฟ : การตรวจนับแมลงศัตรูข้าวและศัตรูธรรมชาติจากกับดักแสงไฟ (Light trap) ที่ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย เปิดหลอดไฟเวลา 18.00 - 22.00 น. ทุกวัน ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 31 สิงหาคม 2568 พบแมลงศัตรูข้าว ได้แก่ เพลี้ยจักจั่นปีกลายหยัก มากที่สุด เมื่อเทียบกับแมลงศัตรูข้าวชนิดอื่น ๆ รองลงมา คือ เพลี้ยกระโดดแถบขาวเล็ก และ เพลี้ยจักจั่นหัวสีส้ม (ภาพที่ 8) แมลงศัตรูธรรมชาติที่พบเป็นจำนวนมาก ได้แก่ มวนกรรเชียง รองลงมา คือ มวนจิงโจ้น้ำเล็ก และด้วงก้นกระดก (ภาพที่ 9)

ภาพที่ 8 แผนภาพแสดงจำนวนแมลงศัตรูข้าวจากกับดักแสงไฟ ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 31 สิงหาคม 2568 ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย

ภาพที่ 9 แผนภาพแสดงจำนวนแมลงศัตรูธรรมชาติจากกับดักแสงไฟ ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย ระหว่างวันที่ 1 มกราคม – 31 สิงหาคม 2568 ณ ศูนย์วิจัยข้าวเชียงราย